

RADOŚĆ W PSALMACH

1. Radosny śpiewnik liturgiczny — tak można nazwać Psalterz. Codziennie jest on odmawiany, względnie wyśpiewywany przez setki tysięcy ludzi i to niejednej religii. Liczy on sobie około trzech tysięcy lat. Można go nazwać „sercem Biblii”. Jest on echem dziejów narodu wybranego, modłą jego modlitw.

Piękno hebrajskiej poezji objawia się nie tak w zewnętrznej formie literackiej, jak w stylu języka: prostym, naturalnym, pełnym obrazowości, bezpośrednim w wyrazie uczuć, śmiałym w wypowiedaniu myśli. Czasem nastroj pozwala ujawnić się postawie mężnej i zwycięskiej, to znów rzewnej i tkliwej, a wypowiada się ona też w radosnych akcentach. Występują także uczucia boleści, udręki i tęsknoty, ale dominantę osiągają uczucia ufności, wdzięczności i radości. Psalmi przenika duch miłości prawdy, prawa i cnoty, jednak do głosu dochodzi także duch nienawiści do błędu i występku. Ponad wszystkim panuje duch głębokiej religijności, czci Boga i radości w Nim.

Prawie w stu psalmach dochodzi do głosu uczucie radości czy to formalnie, czy w wyrazach synonimicznych. Trudno je wszystkie przytoczyć, to też przytoczymy pewne grupy psalmów, wypowiadających radość. Różnorodność uczuć radości pochodzi z wielu względów, a zwłaszcza z różnej tematyki i dominującego nastroju.

2. Najpierw godzi się uwzględnić wezwanie do wyrażenia radości w śpiewie na cześć Tego, który jest źródłem radości.

Przyjdźcie, radośnie śpiewajmy Panu, wnieśmy okrzyki
na cześć Skały naszego zbawienia,
przystąpmy z dziękczynieniem przed Jego oblicze,
radośnie śpiewajmy Mu pieśni.

Ps 95, 1—2

— Pragnieniem serca — radość. Bóg jest źródłem najwyższej radości, ale pod warunkiem ufności i wierności Bogu:

Miej ufność w Panu i postępuj dobrze
mieszkaj w ziemi i zachowaj wierność.
Raduj się w Panu,
a On spełni pragnienia twego serca.

Ps 37, 4

— Także dzieła Boże, szczególnie cudny świat, on budzi w sercu radość:

Chwalić Cię będę, Panie, całym sercem moim,
opowiadam wszystkie cudowne Twe dzieła,

Cieszyć się będę i radować Tobą,
psalm będę śpiewać na cześć Twego imienia, o Najwyższy.

Ps 9, 2—3

(por. Ps 104, 33—34)

3. Sposób wyrażania radości.

Spontanicznie objawia się on w słowach, okrzykach i śpiewie.

— Siła uczucia radości każe nawet rękom klaskać rytmicznie. Oto wezwanie do narodów:

Wszystkie narody, klaskajcie w dłonie,
radosnym wykrzykujcie Bogu głosem,
bo Pan Najwyższy, straszliwy,
jest wielkim Królem nad całą ziemią.

Ps 47, 2—3

— Do wyrażenia radości można wprzagnąć także muzyczne instrumenty. Oto znowu wezwanie do wszystkich ludów:

Radośnie wykrzykuj na cześć Pana Cała ziemię,
ciescie się i weselcie, grajcie!
Śpiewajcie Panu przy wtórze cytry,
przy wtórze cytry i przy dźwięku harfy,
przy trąbach i dźwięku rogu:
radujcie się wobec Pana, Króla!

Ps 98, 4—6

— Taka jest psychika radującego się, że zdaje mu się, iż wszystko może radować się z nim. Oto wezwanie wszelkich żywiołów świata do radości.

Niech szumi morze i to co je napędza,
świat i jego mieszkańcy!
Niech rzeki klaszczą w dłonie,
Niech góry skaczą radośnie
przed obliczem Pana, bo nadchodzi...

Ps 98, 7—9 a

(por. Ps 95, 11—13 a)

— Miłość jest wymyślna. Chce radować kochaną osobę nawet aromatami i zapachami. Takich to radości życzą swojemu królowi jako oblubieńcowi synowie Korego:

Miłujesz sprawiedliwość, wstrętna ci niesprawiedliwość,
dlatego Bóg, Twój Bóg, namaścił ciebie
olejkiem radości hojniej niż równych ci losem;
wszystkie twoje szaty pachną mirrą, aleosem;
płynący z pałaców z kości słoniowej dźwięk lutni
raduje ciebie.

Ps 45, 8—9

4. Uroczystość religijna budzi szczególną potrzebę wyrażenia podniosłego nastroju i radości.

— Oto wezwanie do radości:

Oto dzień, który Pan uczynił;
radujmy się zeń i weselmy!

Ps 118, 24

— Już droga do świątyni raduje:

Uradowałem się, gdy mi powiedziano:
„Pójdziemy do domu Pańskiego!”
Już stoją nasze nogi
w Twym bramach, o Jeruzalem...

Ps 122, 1—2
(por. Ps 42, 5)

— Raduje widok wspaniałej świątyni:

Jak miłe są przybytki Twoje
Panie Zastępów!
Dusza moja pragnie tęskni
do przedsieni Pańskich.
Moje serce i moje ciało radośnie wołają,
do Boga żywego.

Ps 84, 2—3

— Ołtarz jest okazją do wzbudzenia religijnych, radosnych aktów:

I przystąpię do ołtarza Bożego,
Do Boga, który jest moim weselem,
Radośnie będę Cię chwalił przy wtórze harfy,
Boże mój, Boże!

Ps 43, 4

— Raduje także możliwość złożenia ofiary:

Złożę w Jego przybytku
ofiary radości,
zaśpiewam i zagram Panu.

Ps 27, 6

5. Wszędzie można uprzytomnić sobie prawdę religii objawionej, że Bóg jest źródłem radości, ale szczególnie w świątyni, w zespole wiernych.

— Wszak jest On Stwórcą i Królem:

Śpiewajcie pieśń nową Panu;
chwała Jego niech zabrzmie w zgromadzeniu świętych.
Niech Izrael się cieszy swym Stwórcą,
niech synowie Syjonu radują się swym Królem.

Ps 149, 1—2

- Wszak On zawsze jest duchowo obecny i ukazuje sens życia:
 Stawiam sobie zawsze Pana przed oczy
 nie zachwieję się, bo On jest po mojej jest prawicy.
 Dlatego się cieszy moje serce, dusza się raduje...,
 Ukażesz mi ścieżkę życia,
 pełnię radości u Ciebie,
 rozkosze na wieki po Twojej prawicy.

Ps 16, 8—9 a. 11

- Ratunek u Boga jest źródłem pociechy, a miłującym imię
 Boże już samo jego wspomnienie sprawia radość:

A wszyscy, którzy się do Ciebie uciekają, niech się cieszą,
 niech się weselą na zawsze!
 Oślaniaj ich, niech się cieszą Tobą,
 Ci, którzy imię Twe miłują.

Ps 5, 12

- Raduje także objawiona przez Boga prawda:

Raduję się z mów Twoich
 jak ten, co zdobył wielki łup.

Ps 119, 162

- Już samo szukanie prawdy o Bogu napawa radością:

Niech się radują i weselą w Tobie
 wszyscy, co Ciebie szukają:
 Niech zawsze mówią: „Bóg jest wielki”
 ci, którzy pragną Twojej pomocy.

Ps 70, 5

(por. Ps 40, 17; 105, 3)

6. Oryginalny jest Psalm 119 (Włg 118). Jest on najdłuższy, bo ma 176 paralelnych zdań. Zwrotek zaś ośmiowerszowych ma tyle, ile jest liter hebrajskiego alfabetu. Co jest przedmiotem tego niezwykłego psalmu? Co budzi takie uniesienie ducha poety?

— Objawione prawo Boże! Jest tu bogata synonimika. To prawo Boże nazywane jest zakonem, torą, ustawą, rozkazem, nakazem, dekretem, przykazaniem; to znów orędziem, powiedzeniem, słowem, nauką, wyrokiem, sądem. Tora uchodzi za treść, za serce religii Izraela. Podziwu godnym jest to, że cały psalm tchnie rozmiłowaniem tego prawa, Tory. Jest tu pewne podłoże psychologiczne. Z Bogiem łączy się istotnie jego wola, prawo. To też rozmiłowanie w prawie Bożym równa się miłości Boga.

Jakby w formie przeróżnych aktów strzelistych poeta oddany sercem Bogu — to poucza, prosi, napomina; to ubolewa i smuci się, że są tacy, co nie liczą się z prawem Bożym; to znów wysławia jego ważność i daje wyrazy radości.

— Bogactwem duchowym jest stała wierność przykazaniom Bożym:

Cieszę się z drogi Twych upomnień
jak z wszelkiego bogactwa.
Będę rozmyślać o Twych postanowieniach
i ścieżki Twoje rozważałam.
Będę się radował z Twych ustaw:
słów Twoich nie zapomnę.

Ps 119, 14—16

— Symbolem nieczułości jest sadło, zaś czułość sumienia na Bożą ustawę sprowadza duchowe skarby:

Ich serce zatyło jak sadło,
a ja znajduję rozkosz w Twoim Prawie,
Dobrze to dla mnie, że mnie poniżyłeś
bym się nauczył Twych ustaw.
Prawo ust Twoich jest dla mnie lepsze
niż tysiące sztuk złota i srebra.

— Radość jest słodyczą ducha, a co ją daje?
Jak słodka jest dla mego podniebienia Twoja mowa:
ponad miód dla ust moich.
Z Twoich przykazań czerpię roztropność,
dlatego nienawidzę wszelkiej ścieżki nieprawej.

Ps 119, 103—104

— Wspaniałe dziedzictwo dóbr wiecznych jest zawarunkowane zachowaniem Bożego prawa:

Napomnienia Twoje są moim dziedzictwem na wieki,
bo są radością mojego serca.
Serce swoje nakłaniam
by wypełniać Twoje ustawy
na wieki, na zawsze.

Ps 119, 111—112

— Pragnąć może zbawienia ten, kto umiłował Boże prawo:
Pragnę Twojej pomocy,
a Prawo Twoje jest moją rozkoszą.

Ps 119, 174

W czasie niewoli babilońskiej bezimienny wieszcz w umiłowaniu Tory widział odrodzenie Izraela. Jednak parę wieków przedtem Dawid także przekonywająco opiewał wartość Prawa Bożego:

Prawo Pana doskonałe — krzepi ducha;
świadectwo Pana niezawodne — poucza prostaczką;
nakazy Pana słuszne — serce radują;
przykazanie Pana jaśnieje i oświeca oczy.

Ps 19, 8—9

Krótko: — miłość woli Bożej jest źródłem radości:

Jest moją radością, mój Boże, czynić Twoją wolę,
a Prawo Twoje mieszka w moim wnętrzu.

Ps 40, 9

7. Jak Bóg raduje człowieka?

— Przez swoje łaski i dary:

(Boże) jak cenna jest Twoja łaska,
synowie ludzcy przychodzą do Ciebie
chronią się w cieniu Twych skrzydeł;
sycą się tłuszczem Twojego domu
pociesz ich potokiem Twoich rozkoszy.
Albowiem w Tobie jest źródło życia
i w Twej światłości oglądamy światłość.

Ps 36, 8—10

Niech się cieszy me serce z Twojej pomocy
chęć śpiewać Panu, który obdarzył mię dobrem.

Ps 13, 6b

— Przez swoje dzieła i pomoc:

Bo rozradowałeś mnie, Panie, Twoimi czynami,
cieszę się dziełami rąk Twoich.
Jakże wielkie są dzieła Twe, Panie,
bardzo głębokie Twe myśli!

Ps 92, 5—6

Radosnymi okrzykami usta moje Cię chwala,
Bo stałeś się dla mnie pomocą
i w cieniu Twych skrzydeł wołam radośnie:
do Ciebie lgnie moja dusza,
prawica Twoja mnie wspiera.

Ps 63, 6b. 8—9

— Przez swoje rządy sprawiedliwe i pełne miłosierdzia łagodności,
i dobroci. A jak to sobie przekazują pokolenia ludzkie?

Przekazują pamięć Twojej wielkiej dobroci
i radują się Twą sprawiedliwością.
Pan jest łagodny i miłosierny,
nieskory do gniewu i bardzo słaskawy.

Ps 145, 7—8

(por. Ps 59, 17—18; 31, 8; 90, 14)

8. Pragnienie i potrzebę radości wyraża się w stosownych prośbach do Boga. I tak:

— są, którzy modlą się o wesele duszy płynące z przebaczenia grzechów:

Spraw, bym usłyszał radość i wesele:
niech radują się kości, któreś skruszył.
Odwróć oblicze swe od moich grzechów
i wymaż wszystkie moje przewinienia.
Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste
i odnów w mojej piersi ducha niezwyčajzonego.

Ps 51, 10—12

— Są, którzy proszą o moc w przeciwnościach pochodzących od wrogów:

Rozwesel życie sługi swego,
bo ku Tobie, Panie, wznoszę moją duszę.
Wołam do Ciebie w dniu mego utrapienia,
bo Ty mnie wysłuchujesz.
Uczyń dla mnie znak — zapowiedź pomyślności,
ażeby ci, którzy mię nienawidzą, ujrzeni ze wstydem,
żeś Ty, Panie, mi pomógł i pocieszył mię.

Ps 86, 4. 7. 17

— Są, którzy wzdychają o pociechę w niepokoju, pochodzącym od niezbożnych i złoczyńców:

Jak długo występni, o Panie,
jak długo będą się chełpić występni,
pleść będą i gadać bezczelnie,
i chwalić się będą wszyscy złoczyńcy?
Gdy się w moim sercu mnożą niepokoje,
Twoje pociechy mnie orzeźwiają.

Ps 94, 3—4. 19

— Są wierni, którzy uciekają się do Boga, prosząc o pomoc w trudnościach życia:

Pamiętaj o nas, Panie, gdyż masz upodobanie w swym ludzie,
Przyjdź nam z pomocą,
abyśmy ujrzeni szczęście Twych wybranych,
radowali się radością Twojego ludu,
chlubili się razem z Twoim dziedzictwem.

Ps 105, 4—5

9. Droga do radości jest także praktyka cnót, czyli dobrych przywyczajeń. I tak:

— ma szanse do radości pokora i ubóstwo:
Patrzcie pokorni, radujcie się ubodzy,
niech ożyje wasze serce, którzy szukacie Boga,
bo Pan wysłuchuje biedaków...

Ps 69, 33—34a

— Sprawiedliwość i uczciwość ludzka sprowadza radość:

Światłość wschodzi dla sprawiedliwego
i radość dla ludzi prawego serca.
Sprawiedliwi weselcie się w Panu
i wysławiające Jego święte imię.

Ps 97, 11—12
(por. 64, 11)

— Błogosławieństwo Boże sprowadza ufność, błogosławieństwo zaś łączy się z pomyślnością, przychylnością i szczęściem:

Szczęśliwi, których moc jest w Tobie,
którzy zachowują ufność w swym sercu. (...)
Panie Zastępów,
szczęśliwy człowiek, który ufa Tobie!

Ps 84, 6. 13
(por. Ps 28, 7; 31, 11)

— Rzadka jest cnota wdzięczności. Wzbudza jednak radość okazywana wdzięczność: czy to za spełnienie prośb, czy za piękny dzień od wschodu do zachodu, czy też za obfite urodzaje:

Ciebie należy wielbić,
Boże, na Syjonie.
Tobie śluby dopełniać
co prośb wysłuchujesz.
Ty zaś napełniasz radością
podwoje Zachodu i Wschodu.
Stepowe pastwiska są pełne
a wzgórza przepasują się weselem.
Łąki się stroją trzodami,
doliny okrywają się zbożem,
wnoszą okrzyki radości a nawet śpiewają

Ps 65, 2. 9b. 13—14
(analog. 100, 1—2)

10. Ponieważ źródłem radości dla człowieka jest tak Bóg, jak Boże dzieła, godzi się na końcu przytoczyć wezwanie psalmisty, aby cały świat za to wielbił Boga.

Sławcie Boga z radością wszystkie ziemie,
śpiewajcie chwałę Jego imienia,
cześć Mu świetną oddajcie!
Przyjdźcie i patrzcie na dzieła Boga:
dokonał dziwów pośród synów ludzkich!
wielce Nim się radujmy!

Ps 66, 1—2. 5—6c

11. Radość udziela się. Wspólnie przeżywa radość szczególnie lud prosty. Jest on szczery w okazywaniu swych uczuć. Śpiewy, gra na instrumentach, tańce i procesje stają się wówczas wyrazem wspólnego wesela. Niekiedy potrzebuje on dłuższego czasu do radośnego wyżycia się w podobnych imprezach, ucztach i zabawach.

Szczególnie w psalmach pochwalnych szukano wyrazu radości i wdzięczności. Co więcej, te chwile stawały się natchnieniem do nowych pieśni. Świadczą o tym już pierwsze słowa kantyku Judyty:

Uderzcie w bębny na cześć mojego Boga,
zagrajcie Panu na cymbałach,
zanućcie Mu psalm i pieśń uwielbienia,
wysławiajcie i wzywajcie Jego imię.
Ponieważ Pan jest Bogiem, który
niszczy wojny.

16, 1—2a

12. Gdy zwrócimy uwagę na publiczną służbę Bogu w świątyni jerozolimskiej, to w czasie obrzędów liturgicznych wyrazem podniosłych uczuć religijnego ludu były psalmy.

Do psalmów tzw. liturgicznych, wzywających do chwalby i wierności Jahwe należały psalmy: 82, 79, 46, 105 i 107.

W czasie święta Paschy przy uczcie wieczornej, na której spożywano ofiarne baranka śpiewano Hallel, tj. psalmy: od 113—118.

Pielgrzymi do świątyni jerozolimskiej śpiewali psalmy gradualne, tj. „Pieśni wstępowania”, obejmowały one psalmów piętnaście: od 120 do 134.

13. W Nowym Izraelu, czyli w Kościele powszechnym, psalmy są ważną częścią liturgii.

Czyż w odmawianiu liturgii godzin trzonem modlitw nie są psalmy recytowane, względnie śpiewane?

W liturgii Mszy świętej już na „wejście” brzmi werset stosownego psalmu. Po lekcji następuje psalm responsoryjny, którego zwrotki przeplatane są główną jego myślą. Także przy dziękczynieniu komuniijnym werset psalmu podnosi ważny moment obrzędu.

Psalmy są formą modlitwy podnoszącą duszę ku Bogu; wzniosłymi czynią obrzędy, wnoszą w serce pociechę a nawet radość.

Na koniec przytoczmy psalm, który jest reminiscencją zwycięstw — Izraela i nastraja optymistycznie. Los opłakany może zmienić Ten, który nawet pracujących we łzach — może nagrodzić i rozradować:

Gdy Pan odmienił los Syjonu
 byliśmy jak we śnie.
 Wtedy usta nasze były pełne śmiechu
 a język wołał pełen radości.
 Wspaniale postąpił Pan z nami,
 myśmy się rozradowali.

Odmień nasz los, o Panie, (...)
 Którzy we łzach sieją,
 żąć będą w radości.

Ps 126, 1—2a. 3—4a. 5

Częstochowa

KS. JÓZEF MYSZYŃSKI SI

KOMUNIKAT WYDAWNICTWA PALLOTTINUM

Wydawnictwo Pallottinum uprzejmie zawiadamia, że od pewnego czasu sprzedaje się na terenie kraju niekompletną BIBLIĘ TYSIĄCLECIA (bez siedmiu ksiąg deuterokanonicznych Starego Testamentu). Ponieważ jest to fotooffsetowe powielenie oryginalnego trzeciego wydania BT, dlatego tę okrojoną Biblię można poznać tylko po nieciągłej paginacji tam, gdzie były, a zostały wyrzucone księgi deuterokanoniczne.

Nabywcy — po zauważeniu braków — w dobrej wierze proszą Pallottinum o wymianę „uszkodzonego” egzemplarza. Wyjaśniamy, że nikt się do nas nie zwracał o zezwolenie na tę okrojoną edycję, nie wiemy, kto i gdzie tego dokonał; w związku z tym na razie nie jesteśmy w stanie dochodzić naruszenia naszych praw wydawniczych. Jednocześnie ubolewamy, że tym nielegalnym wydaniem stworzono dwuznaczną sytuację, w której Biblia niezgodna z katolickim kanonem ksiąg świętych ukazuje się z imprimatur kościelnym. Zgłaszanie zatem do nas reklamacji jest bezprzedmiotowe.

PRZEGLĄD BIBLIOGRAFICZNY

ATENEUM KAPLAŃSKIE

1983, t. 100, z. 1 (443)

Banak J., Lech St., *Inspiracja biblijna w literaturze polskiej*, 3—17; Chrzastowski T., *Inspiracje biblijne w sztuce*, 32—45; Lewek A., *Ewangelizacja a kultura*, 69—89; Pociąg B., *Temat biblijny w muzyce*, 46—61; Sieg Fr., *Warunki zwycięstwa według „Listów do siedmiu Kościołów”* (Ap 2—3), 62—68; Starnawski J., O „Tryptyku ewangelicznym” Leopolda Staffa, 18—31.